

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Інститут музичного мистецтва

Кафедра методики музичного виховання і диригування

Науково-дослідна лабораторія з проблем музично-естетичного виховання молоді

Проблеми музичної освіти учнівської молоді: історія та сучасність

*Збірник матеріалів Першого Всеукраїнського науково-
практичного семінару
28 січня 2016 року*

**Дрогобич
2016**

УДК 78.087.68(477)
ББК85.314 (4 УКР)
Х 79

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 3 від 25. 02. 2016 р.).

Редактори-упорядники:

Петро Гушоватий – заслужений працівник культури України, професор кафедри методики музичного виховання і диригування Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Зоряна Гнатів – кандидат філософських наук, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Проблеми музичної освіти учнівської молоді: історія та сучасність : матеріали Першого Всеукраїнського науково-практичного семінару / Ред.-упор. П.Гушоватий, З.Гнатів. □ Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, – 2016. – 130 с.

Рецензенти:

Паптюк М.П. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Дрогобицького державного педагогічного університету ім.І.Франка.

Філоненко Л.П. □ доктор філософії, доцент, завідувач кафедри музикознавства та фортепіано Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка, член Національної спілки композиторів України та НТШ ім.Т.Шевченка

Збірник містить матеріали Першого Всеукраїнського науково-практичного семінару, який відбувся 28 січня 2016 року в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка. Розглядаються актуальні проблеми удосконалення і осучаснення музичної культури та освіти, ведуться пошуки нових підходів, засад, методів, форм, принципів музично-естетичного виховання, художнього розвитку учнівської молоді.

УДК 78.087.68(477)
ББК85.314 (4 УКР)

ЗМІСТ

Медвідь Т. СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ЗАГАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	4
Антоник Н. ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	12
Ороновська Л., Білик Х. ГУМАНІЗАЦІЯ ТА ЕСТЕТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ ЯК СУЧАСНА ОЗНАКА ОНОВЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ І ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	20
Ороновський А., Коломієць Р. ЕТНОПЕДАГОГІКА ЯК ЧИННИК САМОПІЗНАННЯ ТА САМОСТВЕРДЖЕННЯ.....	29
Полюга В. АТРАКТОРИ СИНЕРГІЙНОСТІ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ.....	35
Палій Н. Дяківська М. ПРОЦЕС ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНІВ НА СУЧАСНОМУ УРОЦІ МИСТЕЦТВА.....	42
Ороновська Л., Гладиш Н. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗАВДАНЬ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	48
Гнатів З. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ОРІЄНТИРІВ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ.....	52
Матійчин І. ВИКОРИСТАННЯ ЗБІРНИКІВ ЦЕРКОВНИХ ПІСЕНЬ ЯК ПОСІБНИКІВ ДЛЯ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПЕРША ПОЛОВИНИ ХХ СТ.).....	57
Стрілецька Г. ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ ШКОЛАХ МИСТЕЦТВ (КЛАС СКРИПКИ).....	68
Бавза О. ТВОРЧО-ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАНЯТЬ З ФОРТЕПІАНО У СТАНОВЛЕННІ СУСПІЛЬНО-АКТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	76
Гушовата М. ЦЕРКОВНІ ПІСНІ НА УРОКАХ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЕТИКИ ...	81
Мужилівська Н. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ШКОЛАХ МИСТЕЦТВ.....	88
Юрас Т. МУЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ ЯК ПРОВІДНИЙ ВИД НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ.....	95
Філоненко Л., Німилович О. СТЕФАНІЯ ПАВЛИШИН І СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА.....	102
Фрайт І. ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АНАТОЛІЯ ВАХНЯНИНА.....	109
Гавран І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ.....	120
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	127

Лариса Ороновська, Христина Білик (Тернопіль)

ГУМАНІЗАЦІЯ ТА ЕСТЕТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ ЯК СУЧАСНА ОЗНАКА ОНОВЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ І ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Кожна історична доба формує певні світоглядні орієнтири про природу і світ, місце, роль і сутність людини в ньому, її ставлення до самої себе та навколишніх. Пошук шляхів до цілісного, гармонійного світу та людського буття торкається, в першу чергу, й проблем освіти та виховання. Сьогодні не тільки педагогічні, а й глобальні проблеми (демографічні, економічні кризи, криза культури та моралі тощо) зумовлюють відродження гуманістичних ідей у суспільстві.

Мета статті. Розглянути та проаналізувати елементи естетизації та гуманізації в навчально-виховному процесі сучасної ЗОШ.

Виклад основного матеріалу. Сучасна епоха характеризується процесами становлення нової парадигми в філософії та теорії освіти, яка стверджує пріоритет загальнолюдських цінностей. Пошук шляхів до цілісного, гармонійного світу та людського буття торкається, в першу чергу проблем освіти та виховання. Ідеї гуманістичної педагогіки охопили все наше суспільство і особливо тих його членів, хто причетний до сучасної освітньої системи. Методологічною основою гуманізації є філософія екзистенціалізму. Екзистенціалізм (лат. *ex(s)istentia* – існування) – це напрямок сучасної філософії, в центрі уваги якого – прагнення людини знайти свій сенс особистісного існування, жити вільно відповідно до етичних принципів.

Провідними вченими гуманістичної психології вважаються А. Маслоу (1908-1970) і К. Роджерс (1902-1987). У книзі "Свобода навчатися" К. Роджерс стверджував, що тільки розуміння і прийняття педагогом учня таким, яким він є, без авторитарного тиску з метою кардинально його змінити, робить процес формування особистості результат позитивним. За таких умов відбувається зближення "Я" реального і "Я" ідеального – того, до якого прагне дитина з огляду на актуальні соціальні цінності і норми. Вихователь при цьому покликаний доводити їй, що її люблять, нею цікавляться. На думку

Роджерса, необхідність гуманістичної спрямованості освіти є дбайливе ставлення, повага до особистісного "Я" кожного вихованця, а основою змін у поведінці дитини є її спроможність рости, розвиватися і навчатися, спираючись на власний досвід [4, 57].

Гуманізм сьогодні – це вираження людяності у всіх багатоманітних проявах людської поведінки. Людяність спрямована на розвиток всього розумного, що сприяє життю, а також на оберігання та захист людини та життя як цінності.

Нагальна необхідність гуманізації навчально-виховного процесу зумовлена не тільки соціально-економічними потребами, а й психологічними. Відбулась швидка зміна світоглядних позицій молоді, яка стала інформованішою, розкутою. Наявною постала суперечність між очікуваннями молоді (розповсюдження нових освітніх технологій, толерантне ставлення до себе, широта вибору діяльності тощо) і можливостями компенсувати все це старими методами та прийомами авторитарної педагогіки.

Гуманістична спрямованість навчально-виховного процесу в ЮНІСКО, центром і метою якого є особистість вихованця, його особистісна зорієнтованість, спрямована на те, щоб кожен вихованець став повноцінним, самодостатнім, творчим суб'єктом діяльності, пізнання, спілкування, вільною і самодіяльною особистістю. Ступінь гуманізації цього процесу залежить від того, наскільки він створює передумови для самореалізації особистості, розкриття її природних задатків, прагнення до свободи, відповідальності, творчості.

Орієнтація на особистісну сутність людини, прагнення звільнити її від одноманітності в суспільному бутті й особистісному розвитку домінують у сучасній теорії і практиці виховання та навчання. Складові цієї є одночасно і характерними ознаками гуманістичної педагогіки. До них належать:

- надання дітям у пізнавальній діяльності, створення емоційно стимулюючого навчального середовища, розвиток у дитини саморегуляції та свободи, закорінених у почуття й усвідомлення особистої відповідальності;
- здійснення навчально-виховного процесу в атмосфері взаємодії, приязні, емоційної співдружності;
- структурування педагогічного процесу на визнаній педагогом і дітьми солідарній основі;
- виконання вчителем ролі радника, консультанта, джерела знань, метою якого є створення для учнів реальних

можливостей вибору пізнавальних альтернатив і самореалізації у формі, яка б відповідала рівневі розвитку кожного з них;

- формування і добір освітніх програм з огляду на максимальні можливості розвитку потенціалу і стимулювання творчих здібностей дітей, обговорення вчителем з учнем проблем пізнавального розвитку, засобів його оцінювання[1, 118].

Гуманістична педагогіка є педагогікою особистісно-орієнтованою, тобто її головною метою виступає розвиток особистості яка дає широкий простір для реалізації позиції дитини у процесі навчання і виховання. Особистісно-орієнтовану педагогіку називають інноваційною. Але, як справедливо стверджують вітчизняні вчені, інноваційною вона є тільки для нашої педагогічної системи, оскільки інші уже давно еволюціонують у гуманістичному напрямі, поступово трансформуючись у систему нових відносин.

На сьогодні зарубіжна педагогічна інноватика випередила у розвитку інноваційні процеси в техніці, матеріальному виробництві тощо. Не випадково інноваційна діяльність у сфері матеріальної і духовної культури багатьох найрозвинутіших у сучасному світі країн розпочинається з виховання нового покоління обдарованих дітей, яким належить в майбутньому здійснювати відкриття. Оскільки основою розвитку розумових здібностей дитини є її особистий досвід пізнання у ранній період життя, коли активно розвиваються структури мозку. Саме в цей період провідним видом діяльності людини стає навчання, формується її креативний потенціал.

Неповторність та своєрідність соціального, економічного, культурного розвитку нашого суспільства, не дозволяють "в чистому вигляді" перенести в наші умови освітньо-виховні моделі, які існують у світі. Пошук найбільш оптимальної моделі навчання та виховання підрастаючого покоління на засадах гуманізму в сучасних умовах розвитку українського суспільства потребують відбору і використання відповідних існуючих орієнтованих моделей, інтеграція їх в єдину систему національної гуманістичної освіти та виховання. Система – це сукупність великої кількості взаємопов'язаних елементів, які утворюють певну цілісність. Вона обов'язково припускає взаємодію цих елементів. У педагогіці існують різні варіанти використання загальної теорії систем до аналізу педагогічного процесу. Так, спираючись на розробки Н. Кузьміної[2], можна виділити декілька функціональних компонентів гуманізації

навчально-виховного процесу в ЗОШ як багатовимірною, системною та комплексною явища:

1. Аксиологічний (*грец. axia – цінність і logos – вчення*) компонент визначає та включає моральні цінності гуманістичного підходу в навчанні та вихованні. Цінності визначають різноманітні ставлення людей до явищ. Моральні цінності пов'язані з етичними принципами, ідеалами, різними нормами, традиціями, прикладами.

2. Етичний компонент – у діяльності педагога, який сповідає ідеї та принципи гуманістичної педагогіки, є невід'ємною частиною формування саме етичних цінностей, що визначають правила його професійної підготовки. Принципи професійної етики поширюються в педагогічній діяльності на всю систему міжособистісних відносин, регулюючи ставлення вчителя до самого себе, до учнів, батьків, колег та інших об'єктів діяльності.

3. Гностичний (*грец. gnoseo – пізнання*) компонент відноситься до сфери знань педагога. Ця складова охоплює не тільки знання предмету, а й методологічну підготовку (знання філософії і логіки, психології та соціології), усвідомлення цілісності людини і біосфери, оволодіння педагогічними технологіями засвоєння змісту, уособлення через обраний метод (формування тези, постановка проблеми, введення теми, організація комунікації і т.п.) розвиток власних рефлексивних здібностей. Особливе значення у сучасних умовах для вчителя, який стоїть на позиціях гуманістичної педагогіки, мають психологічні знання. А саме знання закономірностей розвитку особистості, психо-індивідуальних особливостей, механізмів формування позитивної мотивації різних видів діяльності, діагностичних методик тощо.

4. Управлінський компонент – займає надзвичайно важливе місце у структурі гуманізації, бо професійно педагогічна діяльність – це діяльність управління, організатора навчально-виховної роботи як з учнями, так і з їх батьками. В особистісно-посадовій стороні педагогічної діяльності органічно поєднуються два фактори: особистість вчителя та його управлінський хист.

5. Змістовий компонент – гуманізації освіти та виховання передбачає перебудову змісту освіти на основі недиспаратного підходу до неї (відсутність нейтральності навчального змісту стосовно процесу морального становлення). Навчальний зміст має

виступати спонукальним засобом загально психологічного розвитку учня, насамперед його становлення як особистості.

6. Комунікативний компонент – з одним з провідних у структурі гуманізації, бо саме через спілкування трансформуються всі глибинні процеси цього системного утворення: здатність мислити і будувати навчально-виховний процес в системі діалогу, здатність розуміти іншого, знаходити компроміс вміння вести дискусію та інше. Провідним принципом предметно-діяльної комунікації педагога з учням є принцип взаємодії особистостей.

7. Перцептивний (*лат. perceptio –сприйняття*) компонент в структурі гуманізації виконує функцію внутрішнього регулятора поведінки і має афективно-емоційну природу. Сприйняття об'єктів дійсності завжди пов'язано з мисленням, пам'яттю, увагою й спрямовується відповідною мотивацією.

8. Організаційний компонент – це саме інструментарій педагогічної діяльності, яка здійснюється на засадах гуманізму.

9. Творчо-конструктивний компонент – це особливості конструювання педагогом власної діяльності та активності учнів з урахуванням найближчої навчально-виховної мети (урок, заняття, цикл занять). Найбільш оптимальними формами навчально-виховної діяльності, що розвивають творчій потенціал вчителя та учнів, є: захист творчих проектів та завдань проведення досліджень та експериментів, вирішення проблемних завдань і ситуацій, дискусії тощо.

10. Проективний компонент тісно пов'язаний з творчо-конструктивним і включає в себе уявлення про перспективи навчання, виховання та особистісного розвитку учня, а також про стратегію та способи їх досягнення. Змістовна основа проективного компоненту кардинально змінилася за останній час, бо змінилися критерії оцінки результатів педагогічної діяльності. Якщо раніше це були лише знання школярів, то сьогодні – це оцінка позитивних перетворень, які відбулися в усій структурі особистості дитини через вплив на її індивідуально-психологічні особливості, людські якості, розвивально-пізнавальної динаміки, здібностей особистості.

Таким чином, гуманізація навчально-виховного процесі в ЗОШ як сучасна педагогічна ідеологія людино центризму кардинально змінює і наповнює новим змістом всю педагогічну діяльність, вона виступає системно утворюючим компонентом усіх складових педагогічного процесу.

У контексті гуманістичної освітньої парадигми принципово іншою бачиться і позиція педагога, якому належить бути не засобом, а визначальним чинником навчального процесу, соратником і супутником дитини на шляхах пізнання. Вчитель, є провідною фігурою успішної педагогічної взаємодії з вихованцями, від нього залежить оперативність вираховування їх особистісних якостей, які постійно змінюються під впливом зовнішніх обставин та індивідуального зростання.

Гуманістична спрямованість інноваційних процесів у системі освіти зумовлена співіснуванням і складними взаєминами в науковій педагогіці й педагогічній практиці традиційної наукової педагогіки, що орієнтована на об'єктивні закономірності виховання й має своїм головним джерелом наукові дослідження, зумовило створюваної педагогами-новаторами у середині 80-х років ХХ ст. педагогіки співробітництва як новий напрям у педагогіці, представники якого започаткували й використовували інноваційні системи і методи навчання та виховання.

Отже, гуманізація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи не лише означає постановку людини в центрі усіх виховних впливів, орієнтацію на розвиток особистості, виявлення її особливостей, створення умов для розвитку її здібностей, приєднання до духовних і культурних цінностей, а й відбиває систему ставлення людини до себе, до іншої людини, до суспільства, держави, природи, праці. Це спільна розвиваюча діяльність учнів і вчителів. Вона ґрунтується на діалозі, використанні ініціативи та самоконтролю вихованця, ставлення до нього як до індивідуальності.

Серед багатьох предметів, що вивчаються в ЗОШ чи не найвищий виховний потенціал належить мистецтву з притаманним йому впливом на свідомість і підсвідомість особистості, на інтелектуальну та емоційну сферу, на моральне і навіть на фізичне здоров'я людини. Мистецтво це – своєрідний камертон цивілізації, універсальний спосіб мислення, здатний синтезувати істину, добро й красу, формувати людину-творця.

Мета естетичного виховання полягає у формуванні естетичної свідомості людини в повному обсязі: естетичні потреби, смаки, емоції і ідеали. Щоб досягти цього, треба вирішити ряд завдань. Основними з них ми вважаємо такі:

1) формування основ естетичної культури, естетичного досвіду особистості, досвіду естетичного сприймання та емоційного ставлення до прекрасного у навколишній дійсності, природі й стосунках між людьми;

2) оволодіння цінностями і знаннями в галузі світового та національного народного мистецтва, музики, архітектури, побуту, ремесел;

3) розвиток вмінь оцінювати твори мистецтва і літератури, висловлювати свої погляди з питань художнього відображення дійсності, виховання глибокої поваги і бережливого ставлення до пам'яток культури, народної творчості;

4) розвиток творчих інтересів, нахилів і художніх здібностей людини, заохочення до активної творчої діяльності у різних видах мистецтва, прагнення власноручно примножувати культурно-мистецькі надбання народу, формування потреби спілкування з мистецтвом і культурою протягом всього життя;

5) формування правильного уявлення про смаки і моду, потреби вносити естетику в поведінку, працю, навчання, побут, відпочинок, уміння робити все навколо себе прекрасним, формування вміння відрізнити красиве від потворного в мистецтві, побуті, поведінці, зовнішньому вигляді;

6) гармонійний розвиток емоціональної, моральної, естетичної сфер особистості як базових компонентів її високої загальної культури[3, 91-108].

Вирішення цих завдань неможливо втиснути в рамки певного розкладу уроків естетичного циклу чи позаурочних виховних заходів. По-перше, естетичні якості людини формуються також і в процесі вивчення всіх навчальних предметів (хоч домінуюча роль тут, звичайно, у предметів художнього циклу). В педагогіці взаємозв'язок навчальних предметів по лінії формування основ естетичної культури учнів відновиться до однієї з основних з шести системо утворюючих ліній у структурі навчально-виховного процесу. По-друге, естетична культура людини формується не тільки на певних "заходах", а й постійно впливом зовнішнього середовища.

Мистецтво – могутній засіб духовного збагачення людини. Це, власне і є його велика виховна функція. Кращі твори акумулюють у собі найвибагливіші мрії, надії, натхнення і вчинки людей, направлення на освоєння та реформування оточуючої дійсності та суспільних відносин. Мистецтво допомагає людині стати

особистістю, розкриває перед нею нові горизонти. «Викресати вогонь із серця людей» – так визначив Бетховен благородне і найвище завдання мистецтва. Це ми і називаємо естетичною функцією мистецтва, але тільки справжнє мистецтво синтезує те, що відповідає передовим ідеям суспільства, і тим самим пробуджує високі моральні і естетичні почуття. У виховному плані важливо, щоб предмети-цінності перетворювались на самоцінності особистості, щоб вони не були лише засобами для досягнення певних цілей, а й самі виступали цілями, які реалізуються як поклик відповідальності. Виступаючи у своєму соціальному, моральному, естетичному, значенні об'єктами різноманітних потреб людини, ці предмети для індивіда є нібито дзеркалом, у якому відбувається його власна суспільна природа. Перетворюючи предмети-цінності на об'єкт своїх інтересів, індивід відповідно спрямовує свою діяльність.

Поле функціонування естетичної цінності – доволі специфічне. Якщо інші сфери впливають на підсвідоме сфери безпосередньо, то естетичні визначають «якісний» рівень діяльності людини, рівень її духовної культури загалом. Важливо відзначити, що дієвість естетичних цінностей, не залежить від того, яке місце вони займають у ціннісній системі, особистості, необхідно розглядати у взаємозв'язку з цінностями цієї системи. На це вказує М. Храпченко, підкреслюючи, що «естетична цінність містить засади, які сприяють життєвій орієнтації особистості. Природно. Що критерії, які засновані на виявленні прекрасного, піднесеного і героїчного, найчастіше діють не окремо, а в поєднанні з іншими принципами: соціальними, моральними, побутовими тощо» [5, 22]. Тому необхідно особливо виділити дієвість впливу естетичної цінності на всю структуру особистості шляхом удосконалення її духовного світу.

Середовище найближчого оточення надзвичайно впливає на систему естетичних цінностей, що формуються. Важливою є також сила впливу традицій, звичаїв, цінностей осіб, значущих до людини. Система естетичних цінностей утворюють внутрішнє зосередження культури, духовну єдність потреб та інтересів особистості. Виступаючи мотивом соціальної дії, вона активно впливає на формування ціннісних орієнтацій. Таким чином, кожна ціннісна система має двоєдину природу, водночас існуючи в індивіді як самоцінному суб'єкті, і в суспільстві як соціально-культурній системі.

Висновки. Отже, предмети естетично-гуманістичного виховання відіграють одну з провідних ролей у розвитку особистості, вони відображають взаємодію людини з навколишнім середовищем і будучи усвідомленими, мають важливе значення в естетичній орієнтації особистості, у визначенні певної спрямованості її інтересів, поведінки та діяльності. Це пояснюється тим, що повсякденна естетична діяльність людини, механізм її взаємодії з довкіллям детерміновані не тільки навколишньою дійсністю, а й реально існуючими настановами особистості на ті естетичні цінності, які формуються на основі практичного досвіду в поєднанні з індивідуально-психологічними особливостями та характеристиками кожного свідомого громадянина.

Література

1. Коротков А. Компьютерное образование с позиций системно-деятельного подхода // Педагогика. – 2004. – № 2. – С. 3 – 10.
2. Кумц Г., О’Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. – М., 1981.
3. Паламарчук В. Педагогічні інновації: міфи та реалії // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 3.
4. Селевко Г. Современные образовательные технологии. – М., 1998. – 56 с.
5. Чайковська О. Формування музичних знань молодших школярів засобами мультимедійних технологій навчання. Автореферат дис... КІІН – К., 2002. – 19 с.